

T.C.
UYU MAZLIK MAHKEMES

ESAS NO : 2021/298
KARAR NO : 2021/371
KARAR TR : 07/06/2021

ÖZET: Sulama Birli ine ait sulama kanalının patlaması sonucu, davacının ta inmazına zarar verildi inden bahisle ve tazminat istemiyle açılan davanın, DAR YARGI YER NDE çözümlenmesi gerekti i hk.

K A R A R

Davacı : A.Y.
Vekili : Av. M.N.
Davalı : Polat Sulama Birli i Ba kanlı ı
Vekili : Av. .E.
Davalı : Devlet Su leri Genel Müdürlü ü
Vekili : Av. Z.G.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili; gerekli önlemler alınmadı ndan, 09/07/2017 tarihinde su kanalının patlaması sonucunda davacının babasından miras kalan Malatya li, Do an ehir lçesi, Fındık Mahallesi 812 parsel sayılı ta inmazın ve ekinlerin zarar gördü ünden bahisle u ranıldı ı ileri sürülen 51.275,00-TL maddi zararın meydana geldi i tarihten itibaren i leyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Polat Sulama Birli i Ba kanlı ı ve Devlet Su leri Genel Müdürlü ü aleyhine adli yargı yerinde dava açmı tır.

II. UYU MAZLI A L K NBA VURU SÜREC

A. Adli Yargıda

2. **Do an ehir Asliye Hukuk Mahkemesi, 27/04/2018 tarihli ve E.2017/333, K.2018/243 sayılı kararı** ile, "HMK 114/1-b ve 115/2 gere i yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın usulden reddine" karar vermi , söz konusu kararın istinaf ba vurusunun reddedilmesiyle 28/11/2018 tarihinde kesinle ti i anla ılmı tır. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı öyledir:

"Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan Sulama Birlikleri; 6200 sayılı DS Umum Müdürlü ü Te kilat ve Vazifeleri Kanunu, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu ve 5442 sayılı l dairesi Kanunu'nda yer alan düzenlemelerle yönetilmektedir. Sulama birliklerine ait tesislerin yapımı, bakım ve onarımları Devlet Su leri ekipmanlarınca yapılmakta ve masraflar DS Genel Müdürlü ü bütçesinden kar ılanmaktadır. Birlik personelinin atanması ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 23 Haziran 1987 tarihli ve 19496 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan " l Özel dairesi ve Belediyelerin Kurdukları Birlikler ve Bunlara Ba lı Döner Sermayeli Müessese ve letmelerde lk Defa Memuriyete Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeli inde" belirtilen esaslara göre yapılmaktadır. Bu nedenlerle davalı sulama birli i kamu kurumu niteli indedir.

Öte yandan kamu kurumu tarafından kamu yasaları uyarınca yapılmı tesislere bakma ve o tesisleri kullanma yükümlülüğü yine kamu yasalarından do an bir yükümlülüktür. O halde anılan nitelikteki bir kamu tesisinin gerek yapılmasındaki gerekse kullanılması veya muhafazasındaki kusurdan do an zararlar idari karar ve eylemlerden do an zararlar niteliindedir. Bu zararların ödetilmesi istekleri 11/02/1959 günlü ve 17/15 sayılı Yargıtay çtihadı Birle tirme Kararının II. bendi hükmünce tam yargı davasının konusunu olu turur. Bu davaların 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi hükmünce idari yargı yerinde açılması gerekir."

3. Davacı vekili bu kez benzer taleple idari yargı yerinde dava açmı tır.

B. dari Yargıda

4. Malatya 1. dare Mahkemesi, 06/10/2020 tarihli ve E.2018/1542, K.2020/787 sayılı kararı ile, "Davanın kısmen kabulüne" karar vermi , karar aleyhine istinaf yoluna ba vurulmu tur.

5. Gaziantep Bölge dare Mahkemesi 3. dari Dava Dairesi 04/02/2021 tarihli ve E.2021/48 sayılı gönderme kararına istinaden, 2247 sayılı Uyu mazlık Mahkemesi'nin Kurulu ve leyi i Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için 07/04/2021 tarihli ve E.2021/48 sayılı üst yazı ile Uyu mazlık Mahkemesine ba vurmu tur. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı öyledir:

"22.3.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlü e giren 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 1. maddesinin birinci fıkrasında Kanunun amacı; ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadyla umumi sulardan faydalanmak üzere Devlet Su leri Genel Müdürlü ü tarafından in a edilmi veya halen in a edilmekte olan ya da in a edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun ekilde kullanmak, i letmek, Devlet Su leri Genel Müdürlü ünün onayını almak suretiyle i lettirmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumlulu unu yürütmek, tesisi geli tirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kurulu u, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemek olarak belirtilmi , ikinci fıkrasında sulama birliklerinin kamu tüzel ki ili ine sahip olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabi olaca ı, 13. maddesinde ise birliklerin 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı cra ve flas Kanunu hükümlerine göre alacaklarının tahsili yoluna ba vuraca ı kuralına yer verilmi tir.

6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun "Tanımlar" ba lıklı 2. maddesinde; "(...) i) Su kullanıcı: Görev alanında sulama yapan veya yapacak olan gerçek ya da tüzel ki iyi, (...) j) Su kullanım hizmet bedeli tarifesi: Su kullanıcılarına suyun ula tırılması, birli in tüzel ki ilik kazanmasından önce görev alanı içinde açılmı olan yeraltı suyu kuyuları ile yapılanlar da dâhil olmak üzere sulamadan dönen fazla suyun uzakla tırılması, birli in sorumlulu undaki sulama tesisinin mütemmim cüzü olan servis yolları için birlikçe yapılan yönetim, bakım ve onarım, yatırım geri ödeme, finansman, personel, mal ve hizmet alım ve enerji kullanım giderleri gibi her türlü gideri kar ılayacak ekilde, sulama birliklerince su kullanım hizmet bedellerinin belirlenmesinde asgari de er olarak alınan ve Bakan tarafından onaylanan tarifeyi (...)" hükmü; 'Birli in görev alanı ve çalı ma konuları' ba lıklı 3. maddesinin 4. fıkrasının b bendinde ; "b) Katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek..." hükmü düzenlenmi tir.

Anayasanın 127. maddesinin son fıkrasında; mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk i leri ve merkezî idare ile kar ılıklı ba ve ilgilerinin yasayla düzenlenece i kuralı yer almaktadır. Anayasanın bu kuralına dayanan 5355 sayılı Mahalli dare Birlikleri Kanununun 19. maddesinde, sulama birliklerinin hukuki niteli i düzenlenmi ken, 22.03.2011 gün ve 27822 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlü e giren 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 21. maddesi ile 5355 sayılı

Yasanın 19. maddesi yürürlükten kaldırılarak, sulama birliklerinin 5355 sayılı Yasa ile olan ba lantısı sona erdirilmiştir. 5355 sayılı Yasada aralarında sulama birliklerinin de yer aldığı birlikler yerel yönetim niteliğinde iken ve bu şekilde örgütlenmekte iken, sulama birliklerini ayrıca ve özel olarak düzenleyen 6172 sayılı Yasa ile sulama birliklerinin 5355 sayılı Yasada öngörülen şekilde ile yerel yönetim olarak nitelendirilmediği anlaşılmaktadır.

Bu haliyle birlik ana statüsünün DS Genel Müdürlüğüne baki olduğu Bakanlıkça onaylanması sonucu sulama birliklerinin tüzel kişilik kazanacağı, tüzel kişilik kazanıncaya kadar DS Genel Müdürlüğü ile Bakanlık tarafından tesis edilen idari işlem olduğu açık olup, sulama birliğinin tüzel kişilik kazanmasından sonra meydana gelen uyuşmazlıkların adli yargı yerinde çözümleneceği kuşkusuzdur.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacının babasından miras kalan Malatya ili, Doğanlı Mahallesi, Fındık Mahallesi 812 parsel sayılı taşınmazın fiilen kullanımında olan kısmı üzerinde tütün ekimi yaptığı, taşınmaz üzerinden geçen sulama kanalında bakımsızlık nedeniyle meydana gelen patlama sonucunda, arazide ve arazi üzerindeki ekinin zarar gördüğüünden bahisle davacı tarafından, Doğanlı Sulh Hukuk Mahkemesinin 2017/10 D. esasına kayden tespit yaptırıldığı, söz konusu tespit davasındaki bilirkişi raporlarında "tütün bitkisinden dolayı oluşan gelir kaybı için 39.339,00 TL ve taşınmazın eski hale getirilmesi maliyeti olarak 11.936,00 TL" hesap edildiği, bunun üzerine davacı tarafından Doğanlı Asliye Hukuk Mahkemesi'nde zararın tazmini için dava açıldığı, bu davanın Doğanlı Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E:2017/333, K:2018/243 sayılı kararıyla görevsizlik nedeniyle reddine karar verildiği, bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun ise Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4.Hukuk Dairesi'nin 02.10.2018 gün ve E:2018/723, K:2018/827 sayılı kararında belirtilen; "Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan Sulama Birlikleri; 6200 sayılı DS Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Kanunu, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu ve 5442 sayılı İl Dairesi Kanunu'nda yer alan düzenlemelerle yönetilmektedir. Sulama birliklerine ait tesislerin yapımı, bakım ve onarımları Devlet Su İşleri ekipmanlarıncı yapılmakta ve masraflar DS Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanmaktadır. Birlik personelinin atanması ise, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 23 Haziran 1987 tarihli ve 19496 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan '1. Özel dairesi ve Belediyelerin Kurdukları Birlikler ve Bunlara Baki Döner Sermayeli Müesseseler ve İşletmelerde İlk Defa Memuriyete Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeliği'nde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.

Bu nedenlerle davalı sulama birliği kamu kurumu niteliğindedir. Öte yandan kamu kurumu tarafından kamu yasaları uyarınca yapılmış tesislere bakım ve onarımları kullanma yükümlülüğü yine kamu yasalarından doğan bir yükümlülüktür. O halde anılan nitelikteki bir kamu tesisinin gerek yapılmasındaki, gerekse kullanılması veya muhafazasındaki kusurdan doğan zararlar idari karar ve eylemlerden doğan zararlar niteliğindedir. Bu zararların ödetilmesi istekleri 11/02/1959 günlü ve 17/15 sayılı Yargıtay Çtihamı Birleştirme Kararının II. bendi hükmünce tam yargı davasının konusunu oluşturur. Bu davaların 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi hükmünce idari yargı yerinde açılması gerekir. Yargı yolu dava artı niteliğindedir olup taraflarca ileri sürülmesi mahkemece resen (kendiliğinden) göz önünde tutulmalıdır. Tüm bu sebeplerle; ilk derece mahkemesi kararının usul, yasa ve dosya kapsamına uygun olduğu, kamu düzenini ilgilendiren baki bir aykırılık da tespit edilemediğinden davacı vekilinin istinaf talebinin reddine karar verilmesi gerektiği... "gerekçeyle reddine karar verildiği görülmektedir.

Dosyadaki bilgi ve belgelerden, uyuşmazlık konusu sulama tesislerinin DS tarafından 17.05.1996 tarihli Devir Sözleşmesi ile Polat Sulama Birliği'ne devir edildiği, söz konusu tesislerin bakım ve onarımlarının Polat Sulama Birliği tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu durumda, kamu tüzel kişiliğine sahip olmakla birlikte, idari ve idari işlemleri özel hukuk hükümlerine tabi olan davalı sulama birliği tarafından işletilen sulama tesislerinden doğan uyuşmazlıkların zarardan kaynaklanan uyuşmazlığın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir."

III. LG L HUKUK

6. Anayasa'nın 168. maddesinde; “ *Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hükiim ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve i letilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelki ilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kayna ın arama ve i letmesinin, Devletin gerçek ve tüzelki ilerle ortak olarak veya do rudan gerçek ve tüzelki iler eliyle yapılması, kanunun açık iznine ba lıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelki ilerin uyması gereken artlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.*” denilmek suretiyle devletin do al kaynakların aranması ve i letilmesi hakkını kanunla belli esaslar ve süreler için gerçek ve tüzel ki ilere devredilebilece i kabul edilmi tir.

7. Yine Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve i lemlerinden do an zararı ödemekle yükümlü oldu u kurala ba lanmı ; 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde de, tam yargı davaları, idarenin eylem ve i lemlerinden dolayı ki isel hakları do rudan muhtel olanlar tarafından açılan davalar olarak tanımlanmı tır.

8. dari i lem ve eylemlerden do an zararların tazmini taleplerinin, 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. ve 13. maddeleri uyarınca, idari yargı yerlerinde açılacak tam yargı davalarına konu edilmeleri, anılan Kanun hükümlerinin gere idir.

9. 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun “*Amaç ve kapsam*” ba lıklı 1. maddesi öyledir:

“(1)Bu Kanunun amacı; ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla umumi sulardan faydalanmak üzere Devlet Su leri Genel Müdürlü ü tarafından in a edilmi veya halen in a edilmekte olan ya da in a edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun ekilde kullanmak, i letmek, Devlet Su leri Genel Müdürlü ünün onayını almak suretiyle i lettirmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumlulu unu yürütmek, tesisi geli tirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kurulu u, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

(2) Sulama birlikleri kamu tüzel ki ili ine sahip olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.”

10. “*Birli in görev alanı ve çalı ma konuları*” ba lıklı 3. maddesi ise öyledir:

“(1) Birliklere devredilen tesislerin hizmet alanı, birliklerin görev alanı olup sınırları, kapsamı ve ismi DS tarafından belirlenir.

(2) Bir görev alanı içerisinde aynı amaçla birden fazla birlik kurulamaz.

(3) Birlik, devraldı ı tesislerin i letme, bakım, onarım ve yönetim sorumlulu unu çerçe ve ana statüde ve devir sözleşme mesinde yer alan esaslara uygun olarak yürütür.

(4) Birli in çalı ma konuları unlardır:

a) Görev alanı içerisinde yer alan tesislerin i letme, bakım, onarım, yönetim ve yenileme hizmetlerini usul ve esaslarına uygun olarak yapmak.

b) Katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek.

c) Devraldı ı tesislerin yatırım bedellerini geri ödemek.

ç) Devraldı ı tesisi DS 'nin onayını almak suretiyle geli tirmek, bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak.

d) Görev alanı içerisinde su miktarına ba lı olarak ekilecek bitki desenini Tarım ve Köyi leri Bakanlı ının ilgili birimleri ile i birli i yaparak planlamak.

e) Görev alanı içerisinde öngörülen üretim hedeflerinin gerçekle mesine katkıda bulunmak üzere gerekli tedbirleri almak.

f) Sulama ve di er tarımsal konularda faaliyet gösteren kurumlarla i birli i yaparak ara tırma, geli tirme ve e itim çalı malarında bulunmak.

g) Amaç ve görevleri ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası geli meleri takip etmek.

) Ortak tesisler için DS 'ce sarf olunan i letme ve bakım masraflarından kendi payına dü en miktarı ödemek.”

IV. NCELEME VE GEREKÇE

A. İlk nceleme

11. Uyu mazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın ba kanlı ında, Üyeler ükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 07/06/2021 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, Bölge dare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre ba vuruda bulunulmu oldu u, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyu mazlık Mahkemesine gönderildi i ve usule ili kin herhangi bir noksanlık bulunmadı ı anla ıldı ından görev uyu mazlı ının esasının incelenmesine oy birli i ile karar verildi.

B. Esasın ncelenmesi

12. Raportör-Hâkim Engin SEL MO LU'nun, davanın çözümünde idari yargının görevli oldu u yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Ba savcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil brahim Ç FTÇ ile Danı tay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli oldu u yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gere i görü ülüp dü ünüldü:

13. Dava, davacının fiilen kullanımında olan kısmı üzerinde tütün ekimi yaptı ı ve babasından miras kalan ta ınmaz üzerinden geçen sulama kanalında bakımsızlık nedeniyle meydana gelen patlama sonucunda, arazinin ve arazi üzerindeki mahsulün zarar gördü ünden bahisle ve u ranıldı ı iddia edilen 51.275,00 -TL zararın tazmini istemiyle açılmış tır.

14. Dosyadaki bilgi ve belgeler ile yasal düzenlemeler birlikte de erlendirildi inde; davalı konumunda bulunan Sulama Birli i'nin kanun gere i kurulan kamu tüzel ki ili i oldu u ve sulama hizmeti kapsamında kullanılan kanaldaki sızıntı nedeniyle, di er bir anlatımla; kurumun yürüttü ü hizmetten kaynaklanan bir bozukluk, aksaklık nedeniyle meydana geldi i iddia edilen zararın giderilmesi amacıyla davanın açıldı ı anla ılmaktadır.

15. Davalı Sulama Birli i, yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri do rultusunda, ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla kamu tüzel ki ili ini haiz kanunla kurulmu bir kamu kurulu udur.

16. Böyle olmakla birlikte, bu kurulu nun ki ilere sa ladı ı hizmete ili kin i lemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, i lemin özel hukuk ili kilerinden mi yoksa kamusal yetkilerin kullanılmasından mı do up do madı ının irdelenmesi gerekmektedir:

17. darenin yürütmekle yükümlü bulundu u kamu hizmetine ili kin olarak uygulamaya koydu u plan ve projenin hukuka aykırı oldu u nedeniyle iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak davalar ile idarenin aynı plan ve projeye göre meydana getirdi i yol, kanal, baraj, suyolları, su ebekesi gibi tesislerin kurulması, i letilmesi ve bakımı sırasında ki ilere verdi i zararların tazmini istemiyle idari eylem ve i lemlerden dolayı ki isel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak davaların görüm ve çözümünün, iptal ve tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait oldu u, idarece herhangi bir aynı hakka müdahalede bulunuldu u, özel mülkiyete konu ta ınmaza

kamula tırmasız el atıldı ı veya plan ve projeye aykırı i görüldü ü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ili kin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümlenece i, yerle ik yargısal içtihatlarla kabul edilmi bulunmaktadır.

18. Bu durumda açılan davanın, idarenin plan ve proje kapsamında yürütmekle yükümlü bulundu u kamu hizmetine ili kin olarak kurulmu bir i leme kar ı ya da bu nitelikteki i lem ve eyleminden do an zararların tazminine yönelik olarak 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1. maddesinde belirtilen dava türlerinden olması nedenleriyle, uyu mazlı ın dari yargı yerinde çözümlenmesi gerekti i sonucuna varılmı tır.

19. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Gaziantep Bölge dare Mahkemesi 3. dari Dava Dairesinin 04/02/2021 tarihli ve E.2021/48 sayılı ara kararına istinaden yaptı ı ba vurunun reddine karar verilmesi gerekmi tır.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Davanın çözümünde DAR YARGI YER N N GÖREVL OLDU UNA,

B. Gaziantep Bölge dare Mahkemesi 3. dari Dava Dairesinin 04/02/2021 tarihli ve E.2021/48 sayılı ara kararına istinaden yaptı ı BA VURUNUN REDD NE,

07/06/2021 tarihinde, OY B RL LE KES N OLARAK karar verildi.

Ba kan
Celal Mümtaz
AKINCI

Üye
ükürü
BOZER

Üye
Mehmet
AKSU

Üye
Birol
SONER

Üye
Aydemir
TUNÇ

Üye
Nurdane
TOPUZ

Üye
Ahmet
ARSLAN